

יוצא כדאמרינן הואיל ומפקר לנכסי וחזי לי מ"מ עדיין לא מפקר להו, אי נמי יוצאים אף לכתחילה הואיל ושרי לעניים ואכילת מצה נמי נקרא עניות עכ"ל.

וּלְפ"ז להך צד דאמרינן דאכילת מצה נקרא עניות. נמצא דאי הוה אמרינן, דעני אין צריך הסיבה משום דהסיבת עני לא חשובה הסיבה כמ"ש התוס' ריש ערבי פסחים ע"ש. א"כ הוי אמרינן דשום אדם לא צריך הסיבה, דהא הכל עניים הם, לזה אומר לא יאכל עד שיסב, כלומר לא תאמר דמצה א"צ הסיבה משום דהכל עניים הם, דז"א דהא אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב, וממילא הכל חייבים בהסיבה, וא"ש דנקט רק עני דהא אין כאן עשיר בכל העולם לענין מצה, והכל עניים הם, וקמ"ל דאפילו הכי צריכין הסיבה.

★★

במשנה: ולא יפחתו לו מארבע כוסות וכו'.

כתב בספר פתחי תורה (לחג הפסח): במתני' (פסחים צט ע"ב): ולא יפחתו לו מארבע כוסות של יין, ופירש רש"י שתקנו אותם כנגד ד' לשונות של גאולה וכו'. ע"כ. ותמהו (ע"י באור חדש) דרש"י סותר עצמו מלקמן (קח. ד"ה ארבע כוסות) דפירש שם על הא דאמר ריב"ל נשים חייבות בד' כוסות, ג' כנגד כוס פרעה וחד של בהמ"ז. ע"ש.

וּלְענ"ד נראה די"ל דלכאורה דוקא באנשים שייך לתקן ד' כוסות כנגד ד' לשונות של גאולה, משום דהם עבדו במצרים, משא"כ נשים למש"כ בפרשת דרכים (דרך מצרים דרוש ד) דלכך לא נטל שבט לוי חלק בארץ ישראל, לפי שלא עבדו במצרים, ומי שלא נטל חלק בארץ לא מחויב לשלם החוב ד"כי גר יהי זרעך" (בראשית טו, יג) וגו'. ע"ש. ולפ"ז גם נשים דלא נטלו חלק בארץ, לא הי' להם לפרוע השטר חוב ולא עבדו במצרים.

וגם לטעם הראשון שם שכתב, דלכך לא עבדו שבט לוי במצרים, משום שראה הקב"ה שלא יחטאו בעגל. ע"ש.ה. א"כ ממילא גם נשים שלא חטאו בעגל כדאי' בפרקי דר"א (במדב"ר כא, י), וע"י בט"ז (או"ח סי' תיו סק"א), א"כ לא הי' להם לעבוד במצרים. לא שייך לומר בהם כנגד ד' כוסות של גאולה, כיון דלא עבדו במצרים, ולכך פירש רש"י לגביהם דג' כוסות כנגד כוס פרעה וחד ברהמ"ז.

יציאת מצרים, וסיפור יציאת מצרים הרי צריך להיות בלילה דוקא, וכדאמרינן בהגדה דמצות סיפור יציאת מצרים הוא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך, ומצה ומרור הרי מצותן בלילה דוקא, וכמו שהביאו בתוס' שם מהתוספתא. וא"ש הכל ע"כ.

(קובץ הוספות להגש"פ - בריסק ע' עט-פ)

★★

בתוס' (ד"ה לא יפחות וכו') הסתפקו האם צריך שיהי' בקידוש כוס לכל אחד שיוצא ידי חובתו ע"כ. וביאר בזה החזון איש (או"ח סי' כ"ט) בהקדם מה שכתב לחקור בדין שומע כעונה, האם הוא יוצא במעשה השמיעה לחוד דהיינו שנאמר בזה דשמיעת הברכה של השני מיחשבה כאילו בירך בעצמו, והוא דיבור גמור וחשיב כעושה מעשה הברכה בפועל במצוות התלויות באמירה, או שנאמר דהביאור הוא שמתייחס אליו הדיבור של האומר ויוצא יד"ח בזה שמתייחס אליו מעשה הדיבור של חברו בשיתוף שמיעתו, ומתאחדים השומע והמשמיע ומשתתף השמיעה והדיבור להיות מצוה שלמה.

ובספק זה תלה החזון איש את הספק בתוס'. דלצד א' צריך כוס לכל אחד דאל"כ לא הוי קידוש על הכוס, משא"כ לצד ב' מתייחס הדיבור של המשמיע עם כל התנאים של הדיבור לשומע והוי כאלו השומע בריך על הכוס, וכיון דק"ל דאין צריך כוס לכל אחד הוכיח כצד ב'.

וע"ש בחזו"א עוד אריכות רבה בענין זה.

★★

במשנה: אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב.

כתב בספר תורת אהרון (פרשת בשלח) עה"פ ויסב אלקים, בתו"ד: אזכיר מה שיש לדקדק במשנה דקתני ואפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב, דלכאורה הוה לי' למיתני ברישא ולא יאכל עד שיסב ואפילו עני שבישראל, דהא ברישא הוה לי' לאשמעינן דין הסיבה, ואח"כ יאמר שאפילו בעני הדין כן, אבל השתא דלא אשמעינן אכתי דין הסיבה כלל, מה ראה להזכיר עני ברישא, ודין הסיבה דשאר כל אדם לא נשמע אלא מתיבת אפילו.

ונראה דאהא דאמרינן לעיל דף ל"ה דיוצאין ידי מצה בדמאי משום כיון דאי בעי מפקר לנכסי והוה עני וחזי לי, וכתוב בתוס' שם. מסופק ר"י אי בעי למימר דוקא דיעבד